

Μνήμων

Τόμ. 12 (1989)

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΔΗΜΟΥ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΜΠΑΦΟΥΝΗ

doi: [10.12681/mnimon.434](https://doi.org/10.12681/mnimon.434)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΜΠΑΦΟΥΝΗ Ε. (1989). ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΔΗΜΟΥ ΠΕΙΡΑΙΑ. *Μνήμων*, 12, 239-240.
<https://doi.org/10.12681/mnimon.434>

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΔΗΜΟΥ ΠΕΙΡΑΙΑ

Τὸ Ἱστορικὸ Ἀρχεῖο τοῦ Δήμου Πειραιᾶ τὴ στιγμή τῆς δημιουργίας του (1957) περιλάμβανε τὸ Δημοτικὸ Ἀρχεῖο καὶ τὴ δωρεὰ τοῦ Ἀρχείου Ι. Α. Μελετόπουλου. Μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου πλουτίστηκε καὶ μὲ ἄλλες δωρεές, μικρότερες σὲ ὄγκο ἀλλὰ ἐξίσου σημαντικές, καὶ κυρίως μὲ τὸ Ἀρχεῖο τῆς οἰκογενείας Δηλαβέρη¹.

Δημοτικὸ Ἱστορικὸ Ἀρχεῖο. Ἀποτελεῖται ἀπὸ 270 φακέλους, πού περιέχουν περίπου 150.000 ἔγγραφα, τὰ ὁποῖα καλύπτουν χρονικὰ τὴν περίοδο 1835-1920, καὶ 200 περίπου κατάστιχα, τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν ὁποίων εἶναι τὰ *Πρακτικὰ τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου* (1835 ἕως σήμερα). Ἐς σημειωθεῖ ἐδῶ ὅτι ὁ Δήμος Πειραιᾶ, ὅπως καὶ ἄλλοι δήμοι στὴν Ἑλλάδα, διατηρεῖ γιὰ τὶς ὑπηρεσίες του τὸ διαχωρισμὸ *Ἱστορικὸ καὶ Γενικὸ Ἀρχεῖο*. Ἔτσι, ὄλο τὸ τμῆμα τοῦ Δημοτολογίου (400 κατάστιχα καὶ σημαντικὸς ἀριθμὸς φακέλων) τῆς περιόδου 1835-1900 καθὼς καὶ ἀρκετὰ κατάστιχα τοῦ Νεκροταφείου τῆς Ἀνάστασης βρίσκονται στὸ *Γενικὸ Ἀρχεῖο*. Ὁ διαχωρισμὸς αὐτὸς θέτει μιὰ σειρά ἀπὸ προβλήματα, τὸ σημαντικότερο ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἶναι ἡ ἔλλειψη ἐποπτείας τοῦ ἀρχεϊακοῦ ὑλικοῦ, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ μὴ μπορούμε νὰ παρακολουθήσουμε τὶς πολτοποιήσεις καὶ τὶς καταστροφές πού ὑφίσταται καὶ οἱ ὁποῖες δὲν εἶναι λίγες.

Σημειώνουμε ἀκόμη ὅτι ἓνα σημαντικό τμῆμα ἀρχεϊακοῦ ὑλικοῦ πολτοποιήθηκε τὸ 1968 μὲ τὴν κατεδάφιση τοῦ παλιοῦ δημαρχείου (Πολοῖ), ἐνῶ εἶχε περάσει στὴν δικαιοδοσία τοῦ Ἱστορικοῦ Ἀρχείου καὶ εἶχε πρόχειρα ταξινομηθεῖ χωρὶς ὄμως νὰ ἔχει καταγραφεῖ.

Τὸ ἀρχεϊακὸ ὑλικὸ τοῦ Δήμου παραδόθηκε γύρω στὸ 1948 στὴ Βιβλιοθήκη, σὲ δέματα. Κάθε δέμα περιεῖχε τὸ σύνολο τῶν φακέλων ἑνὸς ἔτους. Οἱ ὑπάλληλοι πού προσελήφθησαν τὸ 1964 παρέλαβαν φακέλους σχεδὸν ταξινομημένους, μὲ ταξινομικὴ μονάδα τὸ ἔτος. Σὲ μεγάλο ποσοστὸ, κάθε ἔτος ἀποτελεῖται ἀπὸ 1-7 φακέλους, οἱ ὁποῖοι ὑποδιαιροῦνται σὲ ὑποφακέλους μὲ ἐνδείξεις γιὰ τὸ περιεχόμενό τους. Δεδομένου ὅτι δὲν ὑπάρχει στὸ Ἀρχεῖο τὸ πρωτόκολλο τοῦ Δήμου, δὲν μπορούμε νὰ ξέρουμε πόσο συμφωνοῦν οἱ ἐνδείξεις τῶν ὑποφακέλων μὲ τὴν καταγραφή τῶν πρωτοκόλλων. Γιὰ τὸν ἴδιο λόγο μᾶς εἶναι ἀδύνατο νὰ γνωρίζουμε καὶ τὸ βαθμὸ πληρότητας τοῦ Ἀρχείου.

Τὸ ἀρχεϊακὸ ὑλικὸ βρίσκεται σὲ καλὴ κατάσταση καὶ παρ' ὄλο πού δὲν ἔχει γίνει ἀκόμη ἡ κατάταξη καὶ ἡ καταλογογράφησης του, ἡ πρόσβαση εἶναι σχετικὰ εὐκόλη χάρις στὰ ὑπάρχοντα εὐρητήρια.

Ἀρχεῖο Ι. Α. Μελετόπουλου. Ὁ Ι. Α. Μελετόπουλος δώρησε στὸ Ἱστορικὸ Ἀρχεῖο μιὰ συλλογὴ πού θεωρήθηκε σημαντικὴ στὴν ἐποχὴ τῆς γιὰτὶ ἐγίνε ἀφορμὴ νὰ ἰδρυθεῖ τὸ Ἀρχεῖο. Ἀποτελεῖται ἀπὸ ἔγγραφα, ἔντυπα, χαρακτηριστικὰ καὶ φωτογραφίες, ὅλα σχετικὰ μὲ

1. Γιὰ περισσότερες πληροφορίες βλ. *Κατάλογος Ἱστορικοῦ Πειραιικοῦ Ἀρχείου δωρηθέντος εἰς τὸν Δήμον Πειραιῶς ὑπὸ Ἰωάννου Ἀλεξάνδρου Μελετοπούλου*, Πειραιᾶς 1959 καὶ *Κατάλογος Ἱστορικοῦ Ἀρχείου*, ἐκδ. Δήμου Πειραιᾶ, Πειραιᾶς 1986.

την ιστορία του Πειραιά. Εκτός από τις φωτογραφίες και τα έντυπα, το υπόλοιπο τμήμα, που είναι και το μεγαλύτερο, αποτελείται από αντίγραφα. Σύντομα θα δημοσιευτεί ο Κατάλογος της δωρεάς.

Άρχειο Δηλαβέρη. Τον Ιανουάριο του 1986 περιήλθε στο *Ιστορικό Άρχειο* το άρχειο της οικογένειας Ευστάθιου Κυριάκου Δηλαβέρη, καθώς και του εργοστασίου Κ. Ε. Δηλαβέρη. Ο Ευστάθιος Κυριάκου Δηλαβέρης, γεννημένος το 1855 στον Καραβά Κυθήρων, υπήρξε ο ιδρυτής της «Κεραμοργικής Βιομηχανίας Ευστάθιου Κ. Δηλαβέρη», που ιδρύθηκε το 1888 στο «τετράγωνο Τζελέπη». Πεθαίνοντας το 1932 ο Ευστάθιος, κατέστησε γενικό κληρονόμο με όρους για 20 χρόνια, και άνω όρων μετά την παρέλευση των 20 χρόνων, τον γιό του Κρίτωνα-Κυριάκο Δηλαβέρη. Στον τελευταίο περιήλθε εκτός από την υπόλοιπη κινητή και ακίνητη περιουσία, έξ ολοκλήρου το εργοστάσιο «Κεραμοποιίας-Γαλλικών κεράμων», επί της οδού Θηβών, και το 50% του εργοστασίου Πλακοποιίας που ο Ευστάθιος είχε από κοινού με τον αδελφό του Χαράλαμπο Δηλαβέρη.

Κατά την περισυλλογή του Άρχειου μporέσαμε να διακρίνουμε τις παρακάτω ενότητες:

α) Τήν προσωπική άλληλογραφία του Ευστάθιου Κ. Δηλαβέρη (1855-1932), καθώς και λογαριασμούς, εξοφλήσεις φόρων, παραγγελίες του εργοστασίου, κατά την περίοδο που το διηύθυνε ο Ευστ. Δηλαβέρης.

β) Τήν προσωπική άλληλογραφία του Κρίτωνα Δηλαβέρη (1894-1972), φωτογραφίες, βιβλιάρια καταθέσεων, μικρά ήμερολόγια, στα οποία κρατούσε αναλυτικό λογαριασμό των εσόδων και των εξόδων του, βιβλία, αρχιτεκτονικά σχέδια της βίλας Δηλαβέρη στην Κηφισιά. Υπάρχουν ακόμη έγγραφα και έντυπα διαφόρων συλλόγων και συνδέσμων, στους οποίους συμμετείχε ο Κρ. Δηλαβέρης, όπως του Συνδέσμου Γηγενών Πειραιωτών, του Ναυταθλητικού Συνδέσμου, του Έρυθρου Σταυρού, του Ροταριανού Όμιλου.

γ) Τήν άλληλογραφία της Αθηνάς Κωνσταντοπούλου, συζύγου του Κρίτωνα Δηλαβέρη (1908-1970), δημοτικού συμβούλου επί δημαρχίας Άρ. Σκυλίτση, καθώς επίσης και νοταριακά έγγραφα που αφορούν την οικογένεια Κωνσταντοπούλου.

δ) Τα κατάστιχα του εργοστασίου Δηλαβέρη (20-30) που καλύπτουν την περίοδο 1915-1954. Τα κατάστιχα περιέχουν αντίγραφα επιστολών, ήμερολόγια του εργοστασίου, βιβλία εσόδων-εξόδων και καθολικά.

Στο *Άρχειο Δηλαβέρη* περιέχονται ακόμη αρχιτεκτονικά σχέδια με προτάσεις για την τροποποίηση και ανακαίνιση του εργοστασίου της οδού Θηβών.

Το σύνολο του υλικού αποτελείται από 350 φακέλους και τα κατάστιχα. Έπειδή δεν έχει γίνει ακόμη ή ταξινόμησή του δεν είναι πρόσιτο στην έρευνα.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΜΠΑΦΟΥΝΗ